

Bestuursdienst

Bezoekadres
Waagstraat 1

Onderwerp Informatie 'Evaluatie boombeheer 2012'

Steller Wieteke de Boer

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

In uw antwoord
graag datum en
kenmerk vermelden

Wij zijn met het
openbaar vervoer
bereikbaar,
buslijnen
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Telefoon (050) 3678908 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk SB13.3456026

Datum **21 FEB 2013** Uw brief

Uw kenmerk

Informatie over
vertrektijden krijgt u
via telefoon 0900-92 92

Geachte heer, mevrouw,

In een compacte stad als Groningen leveren bomen een essentiële bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Bomen zorgen ervoor dat de stad leefbaar is. Ze vangen fijnstof af en regelen de luchtvochtigheid en de temperatuur. Daarnaast bieden bomen beschutting en nestgelegenheid aan allerlei dieren en kunnen bomenlanen dienen als ecologische verbindingzone. Bomen zijn dan ook onmisbaar in een duurzame stad. Vanaf de aanplant verzorgen en beschermen wij het bomenbestand zo goed als mogelijk. Wij zorgen ervoor dat het bomenbestand gezond en vitaal blijft. Dit betekent ook dat wij bomen moeten kappen wanneer zij ziek zijn en een gevaar voor de omgeving opleveren. Het kappen van bomen kan soms leiden tot emoties. Wij begrijpen dit en proberen bewoners zo goed mogelijk te informeren over de reden van het kappen van bomen of over ingrijpende snoeimethodes. Bij de problematiek rondom de kastanjes aan de singels, hebben wij nauw overleg gevoerd met de bewoners. Het laten meedenken over oplossingen door bewoners heeft geleid tot wederzijds begrip.

Wij hebben ongeveer 180.000 bomen in beheer. Om al die bomen kwalitatief in goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beleid en beheer nodig. Ieder jaar evalueren wij dit beleid en beheer. Zo krijgen wij een goed beeld van de ontwikkeling van het bomenbestand. In bijgaande notitie kunt u lezen wat wij vorig jaar allemaal op het gebied van bomen hebben gedaan. De belangrijkste bevinding in 2012 is de snelle uitbreiding van de kastanjeziekte en daarmee samenhangend de negatieve bomenbalans.

Uitbreiding kastanjeziekte

Een belangrijke ontwikkeling in 2012 was de snelle uitbreiding van de kastanjeziekte. Op 18 januari 2013 (brief met kenmerk RO12.3416216) hebben wij u voor het laatst geïnformeerd over de ontwikkeling van de kastanjeziekte in de stad en de maatregelen die we moesten treffen om gevaarlijke situaties te voorkomen. In 2012 hebben wij van de 1.800 kastanjabomen 126 bomen moeten kappen. Voor 70 kastanjes konden wij

volstaan met het terug snoeien van de takken tot op de stam (kandelaberen). Wij hoopten hiermee de bomen langer te kunnen behouden.

Bij de laatste inspectieronde in november 2012 is echter gebleken dat deze maatregel geen succes is. De boom verzwakt door deze forse snoei zodanig dat een paar maanden later alsnog kap noodzakelijk is. Daarom worden ernstig aangetaste bomen niet meer teruggesnoeid, maar meteen gekapt.

Evenwichtige bomenbalans

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen kapactiviteit. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegenaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. In het kader van de evaluatie boombeheer wordt jaarlijks een bomenbalans opgesteld. Zo kunnen we een goed beeld krijgen van de ontwikkeling van ons bomenbestand. Dit jaar hebben we 1.887 bomen aangeplant tegenover 1.969 bomen gekapt. Een verschil van 82 bomen. Dit lijkt een negatieve ontwikkeling, maar het verschil is goed te verklaren. In 2012 is het negatieve saldo voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de kastanjeziekte en het feit dat we op deze opengevallen plaatsen nog geen bomen hebben herplant. Wanneer we wel vervangende bomen voor de gekapte kastanjes hadden kunnen aanplanten, was de balans positief uitgevallen met 44 bomen.

Discussie

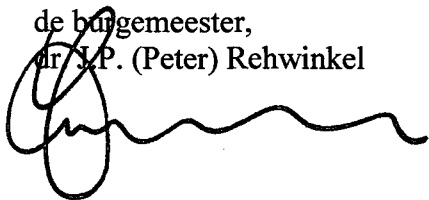
In 2013 zullen wij andere boomsoorten herplanten op plaatsen waar inmiddels meerdere kastanjes ontbreken in straatbeplantingen. Wij zullen de bewoners en uw raadscommissie bij deze soortkeuze betrekken. Hiermee hebben wij namelijk positieve ervaring opgedaan bij de problematiek rondom de kastanjes aan de singels. Door herplant van andere boomsoorten hopen wij in 2013 bij te dragen aan een evenwichtige bomenbalans.

Op uw LTA staat aangegeven dat wij in 2013 een nieuw bomenstructuurplan zullen opstellen. Wij willen uw raad hier graag bij betrekken. In de zomer van 2013 zullen wij u uitnodigen voor een fietsexcursie waarbij wij een toelichting zullen geven op de verschillende thema's die horen bij het realiseren van een duurzame bomenstructuur.

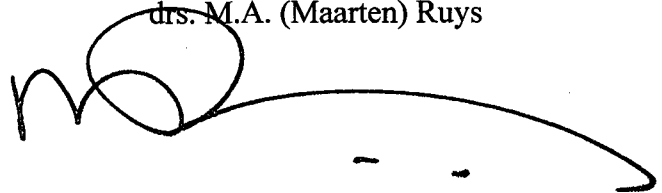
Voor meer informatie over de evaluatie verwijzen wij u naar de bijlage.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

EVALUATIE BOOMBEHEER 2012

1. Inleiding

Bomen zijn belangrijk in de stad. Zo ook voor de inwoners en bezoekers van Groningen, want met alleen maar stenen en beton is een stad niet leefbaar. Bomen zorgen voor schaduw op zonnige dagen en voor beschutting wanneer het regent. Ze vangen fijnstof af en regelen de luchtvochtigheid en de temperatuur. Voor allerlei dieren bieden bomen beschutting en nestgelegenheid. Bomen zijn sfeerbepalend. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan de belevingswaarde van de stad. De bomen in de plantsoenen en de parken maken Groningen aantrekkelijk en plezierig.

Wij hebben ongeveer 180.000 bomen in beheer. Vanaf de aanplant verzorgen en beschermen wij dit bomenbestand zo goed als mogelijk. Hierbij zijn zaken als het monitoren van de conditie en het terugdringen van overlast van belang. Om al die bomen kwalitatief in goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beleid en beheer nodig. Ieder jaar evalueren wij dit beleid en beheer. Zo krijgen wij een goed beeld van de ontwikkeling van het bomenbestand. In onderstaande notitie kunt u lezen wat wij vorig jaar allemaal op het gebied van bomen hebben gedaan. De belangrijkste bevinding in 2012 is de snelle uitbreiding van de kastanjeziekte en daarmee samenhangend de negatieve bomenbalans.

2. Beleid en regelgeving

2.1. Inleiding

In een compacte stad als Groningen leveren bomen een essentiële bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Bomen geven kleur aan de stad en dragen bij aan een gezonde en natuurlijke leefomgeving. Bomen zijn onmisbaar in een duurzame stad. Dat vraagt om een zorgvuldig beleid én een helder instrumenteel plan. In dit hoofdstuk beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen van het bomenbeleid. Wat gaat er goed, wat gaat er niet goed en hoe stellen wij dit bij.

2.2. Bomenstructuurplan

Beheerproblemen en de daaraan verbonden hoge kosten vormden in 2002 de directe aanleiding voor het opstellen van het bomenstructuurplan 'Bladwijzer'. Het bomenstructuurplan is een nuttig uitvoeringsinstrument gebleken. Ontwerpers, uitvoerders en beheerders maken er veel gebruik van. Het biedt een duidelijk kader bij het maken van plannen in de stad. Het plan heeft het behoud van de bestaande boomstructuur gewaarborgd.

Het is wenselijk om in de lijn van de Groenstructuurvisie een nieuw Bomenstructuurplan te maken. Dat betekent dat de bouwstenen uit de visie de basis vormen voor het nieuwe Bomenstructuurplan. In de afgelopen 10 jaar is de stad veranderd en heeft het college andere speerpunten. Daarvoor is het nodig het Bomenstructuurplan te herzien:

1. Eén van de speerpunten uit het collegeprogramma leefomgeving is het meer betrekken van inwoners en bedrijven bij onderhoud en beheer van de openbare ruimte. In het huidige bomenstructuurplan is weinig ruimte voor inbreng van bewoners. Het beeld per straat is vastgelegd, in de uitvoering werd dit als te weinig flexibel ervaren. Het idee is nu om op buurtniveau een toolbox aan te bieden, waaruit betrokkenen een keuze kunnen maken. Voor de hoofdstructuur van de stad (de ruggengraat) moet het plan wel kaderstellend zijn. Het plan wordt voor de hoofdstructuur gedetailleerder, maar veel globaler op buurtniveau;
2. Nieuwe projecten als een Zuidelijke Ringweg die met enige zekerheid over 10 jaar uitgevoerd zijn worden opgenomen in het nieuwe Bomenstructuurplan;
3. Het bomenstructuurplan zal zich meer gaan richten op het realiseren van een duurzame structuur. Thema's die daar bij horen zijn: de juiste boom op de juiste plaats, continuïteit in de hoofdstructuur, kwaliteit boven kwantiteit en spreiding in boomsoorten in verband met risico's op ziekten;
4. Ook monumentale bomen en lanen krijgen aandacht;
5. Meer aandacht voor de eetbare stad (fruit en vruchtdragende bomen).

Begin 2013 zal de projectgroep 'bomenstructuurplan' een start maken met de actualisatie. Bewoners en groenorganisaties zullen betrokken worden in het proces. Dat is het uitgangspunt van het nog op te stellen communicatieplan. Wij verwachten het bomenstructuurplan in maart 2014 gereed te hebben.

2.3. Kapbeleid

Het kapbeleid is opgesteld in 2010, ten tijde van de invoering van de Wabo. Het heeft een meer inzichtelijke methode geïntroduceerd om particuliere kapaanvragen te beoordelen. Daarnaast stelde het duidelijker eisen aan een Bomen Effect Analyse (BEA) of groenparagraaf en maakte het mogelijk om de kwaliteit van een boom op objectieve wijze mee te laten wegen bij de beoordeling van een kapaanvraag. In dit kader was het kapbeleid van 2010 een duidelijke stap vooruit.

Inmiddels is echter duidelijk geworden dat het kapbeleid in de praktijk toch niet helemaal voldoet. Zo blijkt steeds vaker dat bij de afweging voor vergunningverlening meer behoefte is aan duidelijker regels voor het meewegen van 'overlast' (bijvoorbeeld meer onderscheid aanbrengen tussen locaties en boomsoorten). Wij inventariseren op dit moment of dit een reden is om het kapbeleid in 2013 te evalueren en te actualiseren.

2.4. Groenbelangen in projecten

We hebben in 2012 onderzocht of de belangen van groen, ecologie en bomen, samengevat als 'groenbelangen,' voldoende worden meegewogen in diverse soorten ruimtelijke ontwikkelingen. Een tijdige en volwaardige afweging van groenbelangen bleek niet altijd mogelijk. Reden om de taken en rollen tijdens de verschillende projectfasen (vanaf de programmering tot uitvoering) te verhelderen. In oktober 2012 hebben de betrokkenen bij gemeentelijke ruimtelijke ontwikkelingen tijdens een workshop gediscussieerd over de afweging van groenbelangen en de daarbij horende knelpunten. Er zijn werkafspraken gemaakt over opdrachtgeverschap, verantwoordelijkheden en toezicht. En om de inrichting van het besluitvormingsproces daarbij te verbeteren. De werkafspraken zullen begin 2013 op papier worden gezet en in een vervolgbijsamenkomst besproken worden met de betrokkenen.

2.5. Monumentale bomen

Het meest bijzondere en waardevolle deel van het Groningse bomenbestand zijn de monumentale bomen. Deze bomen zijn vijftig jaar of ouder en zijn bijzonder vanwege hun omvang of functie. Het begrip 'monumentale boom' is in de APVG vastgelegd, compleet met toetsingscriteria. Het beleid en de inventarisatie van de monumentale bomen is vastgelegd in de nota 'BladGoud actualisatie 2010'

We hebben momenteel ruim 7000 monumentale bomen in de stad: 5870 in gemeentelijk terrein en 1294 in particuliere grond. De inventarisatie gebeurt om de drie jaar. De gegevens van de gemeentelijke monumentale bomen worden continu geactualiseerd op basis van het driejaarlijks onderhoud van de bomen. De monumentale bomen worden één keer per drie jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd. In december 2013 zullen wij de nota 'BladGoud' opnieuw actualiseren.

Subsidie voor onderhoud particuliere monumentale bomen

Monumentale bomen zijn waardevolle objecten in de stad. Dit geldt niet alleen voor bomen op gemeentelijk terrein, maar ook voor monumentale bomen in particulier bezit. Particuliere eigenaren van een monumentale boom kunnen daarom eenmaal in de 15 jaar subsidie aanvragen voor het onderhoud van de boom. Zij krijgen 50% van de onderhoudskosten vergoed met een maximumbedrag van € 1000,-.

Vanuit de bezuinigingen op het openbaar groen was er voor 2012 nog € 2.500,- aan subsidie beschikbaar voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. We hebben zes aanvragen binnengekregen die wij op volgorde van binnenkomst in behandeling hebben genomen. We hebben vier aanvragen kunnen verlenen voor in totaal € 2.700,-. De overige twee aanvragen komen in 2013 als eerste in aanmerking voor subsidie.

3. Bomenbalans

3.1. Inleiding

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen kapactiviteit. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegenaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. Wij hebben het afgelopen jaar bijgehouden hoeveel omgevingsvergunningen wij hebben verleend, hoeveel bomen wij in de stad hebben gekapt en hoeveel wij hebben herplant. Dit jaar hebben we een negatieve bomenbalans: we hebben 1.887 bomen aangeplant tegenover 1.969 bomen gekapt. In dit hoofdstuk kunt u lezen dat dit negatieve verschil goed te verklaren is.

3.2. Omgevingsvergunning kapactiviteit

In 2012 zijn in totaal 406 kapaanvragen binnengekomen, zie tabel 1. Dit zijn er 58 minder dan in het jaar daarvoor. Het aantal kapaanvragen ligt, ondanks kleine schommelingen, al jaren rond de 400 tot 450 stuks. We hebben in totaal 351 omgevingsvergunningen verleend voor het kappen van 1.969 bomen. Het aantal verleende vergunningen staat dus niet gelijk aan het aantal bomen dat gekapt is. Eén vergunning kan namelijk meerdere bomen omvatten. Het aantal bomen waarvoor een omgevingsvergunning kapactiviteit wordt aangevraagd wisselt per jaar en is afhankelijk van de geplande projecten en werkzaamheden maar ook van het aantal particuliere aanvragen. Dit jaar zijn er meerdere grote projecten geweest waarbij bomen betrokken waren. Dit verklaart waarom er voor relatief veel bomen een omgevingsvergunning kapactiviteit is verleend. Voorbeelden van grote vergunningen zijn: Oostelijke ringweg, Beheerplan Lewenborg, de gemeentelijke kaplijst 2012, Antillenstraat en het kappen van kastanjes in verband met de toegenomen kastanjeziekte.

VERGUNNINGEN	2012			2011		
	Particulier	Gemeente	Totaal	Particulier	Gemeente	Totaal
Aantal kapaanvragen	366	40	406	401	63	464
Aantal verleende vergunningen (+ aantal bomen)	315 (1366 bomen)	36 (603 bomen)	351 (1969 bomen)	264 (967 bomen)	57 (862 bomen)	321 (1829 bomen)
Aantal weigeringen	18	0	18	11	0	11
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	6	2	8	7	2	9
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	2	0	2	3	1	4
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	86	17	103	103	47	150
Aantal te herplanten bomen	1335	336	1671	387	789	1176

Tabel 1: overzicht vergunningen

PROJECTEN	2012			2011		
	Particulier	Gemeente	Totaal	Particulier	Gemeente	Totaal
Aantal nieuwe aanplant	-	216	216	-	333	333

Tabel 2: nieuwe aanplant vanuit gemeentelijke projecten

Het aantal kapaanvragen komt niet overeen met het aantal verleende plus geweigerde vergunningen. Dit verschil is te verklaren doordat kapaanvragen tussentijds zijn ingetrokken of nog in behandeling zijn. Circa 10% van alle kapaanvragen is gemeentelijk. Deze verhouding tussen het aantal gemeentelijke en particuliere kapaanvragen is vrijwel elk jaar gelijk. In 2012 zijn 18 kapaanvragen geweigerd. Deze hadden allen betrekking op particuliere bomen. Gemeentelijke aanvragen worden nauwelijks geweigerd. Dit is te verklaren doordat een gemeentelijke kapaanvraag in een vroeg stadium intern wordt besproken met de medewerker Loket Bouwen en Wonen. Op het moment dat de kapaanvraag wordt gedaan is al overeenstemming bereikt en zal de omgevingsvergunning capaciteit niet worden geweigerd.

Er zijn verschillende redenen om een omgevingsvergunning capaciteit te weigeren. De meest voorkomende reden is dat de mate van overlast slechts gering is. Overlast kan soms worden weggenomen zonder dat de boom daarvoor gekapt hoeft te worden. Bij een te grote schaduwwerking kan snoeien van de boom een effectieve oplossing zijn.

3.3. Herplant

In beginsel wordt een herplantplicht van één op één opgelegd bij kapaanvragen. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. Er is soms geen ruimte voor een boom om zich te kunnen ontwikkelen of er staan soms te veel bomen bij elkaar waardoor ze elkaar belemmeren in hun groei.

Ten opzichte van 2011 is naar verhouding minder vaak herplant opgelegd, maar voor meer bomen. Opvallend is dat bij de particuliere aanvragen bijna evenveel bomen zijn herplant als gekapt. De afgelopen jaren lag het percentage herplant bij particuliere aanvragen tussen de 40% en 60%, nu is het 97%. Meestal gaat het bij particuliere aanvragen om het kappen van bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan meestal niet zinvol. Dat er nu toch zoveel bomen zijn herplant is te danken aan een aantal projecten waarbij veel meer bomen moesten worden herplant dan gekapt. Een voorbeeld is de Oostelijke Ringweg, een project van de provincie Groningen.

Voor onze eigen bomen was het minder vaak mogelijk om een boom te herplanten. Wanneer er geen herplant mogelijk is, motiveren wij dat. Naast de aanplant van bomen in het kader van de herplantplicht bij de omgevingsvergunning capaciteit zijn er ook bomen extra aangeplant bij projecten, zie tabel 2. In 2012 waren dit er 183. In het kader van de nationale boomfeestdag 2012 hebben wij 2000 stuks bosplantsoen aangeplant.

3.4. Balans 2012

GEMEENTELIJKE BOMENBALANS 2012	
Bomen gekapt	1969
Bomen herplant	1671
Bomen extra aangeplant	216
VERSCHIL GEKAPT- HER-/AANPLANT	- 82

Tabel 3: overzicht bomenbalans 2012

De bomenbalans van het seizoen 2012 laat zien in hoeverre het aantal gekapte bomen in evenwicht is met het aantal geplante bomen. Dit jaar hebben we 1.887 bomen aangeplant tegenover 1.969 bomen gekapt. Een verschil van 82 bomen, zie tabel 3. Dat lijkt een negatieve ontwikkeling, maar het verschil is goed te verklaren. De negatieve balans in 2012 is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van

de kastanjeziekte en het feit dat we op deze opengevallen plaatsen nog geen bomen hebben herplant. Wanneer we wel vervangende bomen voor de gekapte kastanjes hadden kunnen aanplanten, was de balans positief uitgevallen met 44 bomen.

In 2012 heeft de kastanjeziekte zich snel uitgebreid: 126 kastanjes waren er zo slecht aan toe dat wij ze hebben moeten kappen. Voor 70 kastanjes konden wij volstaan met knotten of kandelaberen. Tegen de kastanjeziekte is nog steeds geen afdoende remedie gevonden. Omdat er daarnaast – vanwege het grillige verloop – geen prognoses over het verdere verloop in onze gemeente zijn te geven, planten wij voorlopig geen nieuwe kastanjes op de opengevallen plaatsen.

Andere redenen, waarom wij minder of geen bomen hebben herplant zijn:

1. Kwaliteit boven kwantiteit

Vanuit een duurzaam boombeheer stellen wij kwaliteit boven kwantiteit. Het gaat om het behouden van bestaande kwaliteit en daar waar mogelijk het vergroten van de kwantiteit. Voor het bomenbeheer betreft dit het bewust omgaan met de schaarse ruimte, waarbij we kritisch kijken naar waar en hoe bomen worden geplaatst. Eén enkele grote opvallende boom heeft vaak meer impact dan het plaatsen van een aantal kleine onopvallende. We stellen tegenwoordig meer eisen aan de kwaliteit van de groeiplaats zodat een boom alle kansen krijgt om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Dit betekent dat wij voor de aanplant van een boom een grotere (groei)ruimte hanteren, zowel ondergronds als bovengronds. Het resultaat kan zijn dat bij vervanging van bomen minder bomen worden teruggeplant.

2. Dunning

Bij dunning wordt geen herplant opgelegd. Bij dit proces kiezen we bewust om de blijvende, veelal duurzame bomen meer groeiruimte te geven.

Conclusie

Ondanks dat de bomenbalans over 2012 negatief is, zijn wij niet bang voor een afname van het bomenbestand. In 2012 is het negatieve saldo voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de kastanjeziekte en het feit dat we op deze opengevallen plaatsen nog geen bomen hebben herplant. Wanneer we wel vervangende bomen voor de gekapte kastanjes hadden kunnen aanplanten, was de balans positief uitgevallen met 44 bomen. In 2013 zullen wij andere boomsoorten herplanten op plaatsen waar inmiddels meerdere kastanjes ontbreken in straatbeplantingen. Wij zullen de bewoners en raadscommissie bij de soortkeuze betrekken. Hiermee hopen wij in 2013 bij te dragen aan een evenwichtige bomenbalans.

4. Bestrijding boomziektes- en plagen

4.1. Inleiding

In heel Nederland neemt het aantal boomziektes- en plagen toe. Vooral bomen met een verminderde conditie zijn extra kwetsbaar voor aantasting door insecten, bacteriën of virussen. Omdat bomen in de stad door een gebrek aan ruimte vaak te kampen hebben met zuurstoftekort, droogte, milieuvervuiling en wortelbeschadiging, zijn ze gevoeliger voor ziekten en plagen. Er wordt de laatste jaren steeds meer onderzoek gedaan naar boomziektes. Er zijn echter nog geen wetenschappelijke verklaringen over de mogelijke oorzaken van de toename van het aantal boomziektes. In samenwerking met andere gemeenten, de provincie en externe deskundigen werken wij aan een beheersbare situatie. Alleen indien er gezondheids- of veiligheidsrisico's zijn voor de mens of bij een ziekte waar de boom aan sterft grijpen we in. In 2012 heeft de kastanjeziekte zich snel uitgebreid. Het aantal nesten van de eikenprocessierups is gedaald. In dit hoofdstuk geven wij een volledig overzicht van boomziektes- en plagen waarmee wij in 2012 te maken hadden.

4.2. Kastanjeziekte

In 2005 is de kastanjeziekte voor het eerst in onze gemeente aangetroffen. De kastanjeziekte leidt ertoe dat de bomen verzwakken en vatbaar worden voor aantasting door zwammen. Bij ernstige aantasting leidt dit tot takbreuk of sterfte van de boom. Hoewel de ziekte zich eerst leek te stabiliseren, heeft de ziekte zich sinds 2011 snel verspreid onder de ruim 1800 kastanjes die wij in beheer hebben. Voor het eerst bij de kastanjes aan de singels, daarna bij kastanjes verspreid over de stad.

Om de veiligheid zo goed mogelijk te kunnen waarborgen inspecteren wij de kastanjes drie keer per jaar op gebreken. In 2012 waren 126 kastanjes er zo slecht aan toe dat wij ze hebben moeten kappen. Voor 70 kastanjes konden wij volstaan met het terugsnoeien van de takken tot op de stam (kandelaberen). Wij hoopten hiermee de bomen langer te kunnen behouden. Bij de laatste inspectieronde in november 2012 is echter gebleken dat deze maatregel geen succes is. De boom verzwakt door deze forse snoei zodanig dat een paar maanden later alsnog kap noodzakelijk is. Daarom worden ernstig aangetaste bomen niet meer teruggesnoeid, maar meteen gekapt.

Pilotproject Heerdenpad

De Stichting Iepenwacht Groningen voert sinds december 2010 samen met de gemeenten Groningen en Winsum het pilotproject 'bestrijding kastanjeziekte in de provincie Groningen' uit. Het project wordt begeleid door Wageningen Universiteit. In aansluiting van het landelijk onderzoek naar de kastanjeziekte wordt in deze pilot onderzocht welke bestrijdingsmethoden in de Groninger omstandigheden tot de beste resultaten leiden. De pilot wordt in de gemeente Groningen uitgevoerd bij de kastanjes langs het Heerdenpad. In de gemeente Winsum vindt het onderzoek plaats bij de kastanjebeplanting op de begraafplaats in Feerwerd. Bij de bomen worden verschillende behandelmethoden getest. Deze bestaan uit het aansmeren van de bloedingsplekken met ascorbinezuur (vitamine C), het aanbrengen van compost op de bodem en een combinatie van deze twee methoden. Bij één groep bomen wordt niets gedaan. Deze bomen worden alleen gecontroleerd en dienen als referentiegroep. De resultaten worden tussentijds en na afloop van de driejarige proef geanalyseerd. Op basis hiervan worden de effecten van de verschillende behandelmethoden beoordeeld en kan mogelijk een beheeradvies worden opgesteld.

Het afgelopen groeiseizoen is de uitvoering van het pilotproject volgens plan verlopen. We zien op beide locaties helaas een toename van de aantastingen door de kastanjeziekte en een achteruitgang van de conditie van veel kastanjabomen. Het tussentijdse resultaat wijst erop dat de verschillende behandelmethoden geen effect hebben. De proef duurt nog tot 2014. Dan zullen de bevindingen en aanbevelingen in een eindrapportage worden vastgelegd.

Tegen de kastanjeziekte is nog steeds geen afdoende remedie gevonden. Omdat er daarnaast – vanwege het grillige verloop – geen prognoses over het verdere verloop in onze gemeente zijn te geven, planten wij voorlopig nog geen nieuwe kastanjes op de opengevallen plaatsen. We beraden ons de komende maanden op het eventueel herplanten van andere boomsoorten op plaatsen waar inmiddels meerdere kastanjes ontbreken in straatbeplantingen. We zullen de bewoners en de raadscommissie hierbij betrekken.

4.3. Eikenprocessierups

Sinds 1987 vormt de eikenprocessierups een jaarlijks terugkerend probleem in een groot deel van Nederland. Van mei tot juli gaat de eikenprocessierups op eikenbomen in processieachtige colonnes op zoek naar nieuwe eikenbladeren; vandaar de naam eikenprocessierups. Gedurende deze periode verspreidt de rups brandharen die bij mensen ernstige irritaties kunnen geven. De rups heeft een grote voorkeur voor eiken, maar bij gebrek aan eiken zijn ze ook op beuken of berken te vinden.

Het bestrijden en beheersen van de eikenprocessierups is de verantwoordelijkheid van de beheerder of eigenaar van de bomen waarin de rups zich bevindt. De eigenaar van de besmette bomen is verantwoordelijk voor de overlastbestrijding en voor het waarschuwen van het publiek.

Werkgroep Eikenprocessierups Groningen

In 2010 is de eikenprocessierups voor het eerst gesignaleerd in de provincie Groningen. De komst van de eikenprocessierups naar Groningen heeft in 2010 geleid tot de oprichting van de Werkgroep Eikenprocessierups Groningen. Hierin werken de provincie Groningen, de Stichting Iepenwacht Groningen, Staatsbosbeheer regio Noord en de gemeenten Groningen, Marum en Bellingwedde samen. De Werkgroep Eikenprocessierups Groningen heeft een 'Beleidskader beheersing eikenprocessierups Noord-Nederland' opgesteld. Hierin worden de uitgangspunten beschreven voor de aanpak van de eikenprocessierups inclusief de verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken organisaties. Insteek is de volksgezondheid en de zorgplicht van gemeenten voor hun inwoners. Het beleidskader is in het voorjaar van 2012 door de provincie, gemeenten en terreinbeheerders in Groningen vastgesteld.

Bestrijding

We hebben dit jaar 27 nesten van de eikenprocessierups verwijderd. De nesten bevonden zich in de eiken aan de Peizerweg. Vorig jaar hebben we 80 nesten aan de Peizerweg moeten verwijderen. Deze spectaculaire daling is te danken aan ons adequaat handelen, maar ook aan de slechte weersomstandigheden in het voorjaar.

Wij hebben zowel in 2011 als in 2012 gekozen voor mechanische bestrijding. Deze methode is effectief en heeft als voordeel dat er geen schade wordt toegebracht aan andere soorten. Alleen wanneer de eikenprocessierups zich zodanig uitbreidt dat mechanische bestrijding niet meer voldoende is, zullen wij andere bestrijdingsmethoden overwegen. De bepalingen uit de Flora en Faunawet houden wij hierbij in acht.

In januari 2013 hebben onderzoekers van de Universiteit van Wageningen een nieuw middel ontdekt om de eikenprocessierups te bestrijden. De onderzoekers ontdekten een stof waarmee de diertjes kunnen worden misleid. Om te overleven moeten processierupsen in grote groepen bijeen blijven en daarom volgen ze elkaars spoor. Met de rupseigen stoffen kunnen valse sporen worden uitgezet waardoor de rupsen hun nesten of voedsel niet meer kunnen vinden en ze bestreden kunnen worden. Wij wachten de verdere resultaten van het onderzoek af.

Monitoring vlinders

Als onderdeel van een gestructureerde aanpak wordt in het noorden gemonitord op de aanwezigheid van eikenprocessievlinders. De rupsen van de eikenprocessievlinder verpoppen zich vanaf eind juni tot in september tot vlinder. Door een deel van deze vlinders te vangen in feromoonvallen kan worden afgeleid hoeveel rupsen er waren, hoeveel er het komende jaar komen en op welke bomen de rupsen zich het volgende jaar gaan ontwikkelen.

Wij hebben 28 vlinders aangetroffen in vallen, namelijk in eiken langs het Hoendiep, Bruilwering, Ter Borghlaan, Kaapse Baan, Duinkerkenstraat, Lintdal, Oosterseweg, Peizerweg en Middelberterweg. In 2011 zijn er 12 vlinders geteld. Deze stijging hangt samen met een uitbreiding van het aantal vallen van 15 naar 20. De vangsten zijn een goede indicator voor de aanwezigheid van nesten in het volgende jaar. Aan de Peizerweg verwachten wij in 2013 opnieuw nesten van de eikenprocessierups aan te treffen.

4.4. Essentaksterfte

Een nieuwe ziekte in de gewone es veroorzaakt in verschillende Noord- en Oost Europese landen voor het op grote schaal afsterven van bomen. De mogelijke veroorzaker van de Essentaksterfte is een schimmel die onder meer verwant is aan de veroorzakers van de Platanensterfte (nog niet in Nederland aangetroffen, niet te verwarren met Massaria) en de Iepziekte. De essentaksterfte is in Nederland sinds september 2010 officieel vastgesteld en komt voor in bomen van alle grootten en leeftijden, maar wordt veelal het eerst aangetroffen in relatief jonge bomen van 4 tot 10 meter hoog. Naast essen in bosverband en op boomkwekerijen worden ook laan- en parkbomen binnen het stedelijk gebied aangetast. Symptomen zijn: verwelken van blad en jonge scheuten, afsterven van uitlopers, vroegtijdige bladval en allerlei soorten verkleuringen van de schors in verschillende groottes. Door de ziekte gaan jonge bomen in een paar jaar dood, terwijl in oudere bomen veelal een chronisch ziekteproces wordt waargenomen. Er zijn tot op heden geen effectieve maatregelen voor de bestrijding, dan wel beheersing van essentaksterfte.

De essentaksterfte is voor het eerst aangetroffen bij de essen langs de Stadsweg in het natuurgebied Kardinge. Dit gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten. In Kardinge laat Natuurmonumenten de afgestorven essen staan, zolang dit geen gevaar oplevert voor de gebruikers van het gebied. Als de veiligheid niet meer kan worden gegarandeerd zullen de essen worden gekapt. We zijn als gemeente extra alert op de symptomen van de essentaksterfte.

4.5. Iepziekte

Iepziekte, de verwelkingsziekte die al in 1919 in Nederland werd ontdekt, is in onze stad onder controle. Stichting Iepenwacht Groningen (SIG) voert in opdracht van de gemeente het duurzame iepenbeheer uit. De SIG fungeert als opdrachtgever voor de uitvoering van het iepenbeheer namens de aangesloten beheerders. Zij heeft de feitelijke coördinatie, registratie en uitvoering van het iepenbeheer uitbesteed aan Landschapsbeheer Groningen. Ook het provinciale meldpunt Iepziekte Groningen is hier ondergebracht. Landschapsbeheer fungeert daarmee in de praktijk als de uitvoeringsorganisatie van de SIG.

De afgelopen jaren is veel bereikt in het doorgronden van de ziekte, het inperken van de verspreiding van de ziekte en het ontwikkelen van resistente iepsoorten. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal zieke iepen al een aantal jaren stabiel is en niet toeneemt. Inmiddels kiest de gemeente steeds vaker voor resistente iepen bij de aanplant van nieuwe bomen. Ook preventief injecteren is een goed middel tegen iepziekte. Omdat deze methode kostbaar is, worden alleen monumentale bomen ieder jaar preventief tegen iepziekte geïnjecteerd.

4.6. Massaria

Massaria is een schimmelziekte die in 2007 voor het eerst in Nederland werd geconstateerd. Sinds het voorjaar van 2008 zijn ook platanen in Groningen besmet met Massaria. De ziekte komt alleen voor bij bomen vanaf een jaar of dertig. Omdat door de schimmel aangetaste takken kunnen afbreken, worden de platanen van dertig jaar en ouder drie keer per jaar gecontroleerd. Sinds 2008 ligt het percentage aangetaste platanen op ongeveer 10%. Door reguliere controle krijgt de massariaziekte minder kans zich te ontwikkelen en te verspreiden.